పోతనభాగవతంలో రసగుళికలు

– ఆర్.శర్మ దంతుర్తి

27 వ భాగం

వామనావతారం - 1

మొత్తం భాగవతంలో నీకేది అత్యంత ఇష్టం అనడిగితే కలలోకూడా తడుముకోకుండా చెప్పేది – వామనావతారం. బలి చక్రవర్తి మొత్తం కులం, తానూ, ప్రపంచం, తన ఖ్యాతి అన్నీ పోతున్నా సరే సంతోషంగా వామనుడు అడిగినది – ఎవరు అడిగారో, ఎందుకడిగారో తెలిసి కూడా – దానం చేయడం చూస్తే మనం రోజూ బతికే బతుకూ ఒక జీవితమేనా అనిపిస్తూ ఉంటుంది. వామానావతారం లో అర్ధం ఏమిటంటే, "ఆత్మార్ధే పృధ్వీం త్యజేత్" అనేదే. బ్రహ్మ జ్ఞానం కావాలంటే మొత్తం ప్రపంచాన్ని విడనాడాలి. దానికోసం పాటు పడాలంటే ఎంతో కష్టపడాలి. దీన్నే స్వామి వివేకానంద ఋగ్వేదంలోని ఒక్క మాటతో చెప్పారు, జీవితానికేమిటి పరమావధి అనేది (రామకృష్ణ మఠం కి సంబంధించిన వెబ్ సైట్లలో చూడవచ్చు) – "ఆత్మనో మోక్షార్ధం, జగత్ హితాయచ."

పోతన రాసిన ఈ వామనావతారంలో ఏ పద్యం కూడా వదిలేది కాదు. ఎప్పటికప్పుడు చెప్తున్నట్టుగా ఇందులో పద్యాలు గానీ వచనం గానీ స్వంతంగా చదివితే తప్ప అసలు పోతన అనే మానవుడు ఇలా రాయగలడా అనిపించడం సర్వ సాధారణం. అందుకే – ఎన్ని సార్లు చెప్పిందే అయినా మళ్ళీ అదే మాట – "పలికించెడు వాడు రామభద్రుండట.."

నారదుడు బ్రహ్మ దగ్గిరకెళ్ళి, ఈ జగత్తంటటికీ ఏమిటి కారణం? భగవంతుడేయే రూపాల్లో అవతరిస్తూ ఉంటాడు ఇవన్నీ నీకు తెలిసి ఉంటాయి, నాకు చెప్పు అంటే, బ్రహ్మ భగవంతుడి గుణగణాలూ, అవతారాలూ చెప్తూ అంటాడు (భాగవతం రెండో స్కందం లో) – "భగవంతుడు ఎంత శక్తిమంతుడో ఆయనకే తెలియదు ఎందుకంటే ఆకాశం, అంతరిక్షం ఎంత విస్తారంగా ఉంటాయో వాటికే తెలియదు కదా?" దీన్నే శివమహిమా స్తోత్రంలో పుష్పదంతాచార్యులు చెప్తున్నారు చూడండి.

అసితగిరి సమం స్యాత్ కజ్జలం సింధుపాత్రే సురతరువరశాఖా లేఖనీ పత్రముర్వీ |
లిఖతి యది గృహీత్వా శారదా సర్వకాలం తదపి తవ గుణానామీశ పారం న యాతి || (32)

సరస్వతీ దేవి కల్పవృక్షం కొమ్మని కలంగా తీసుకుని భూమండలమంత కాయితం మీద సర్వకాల్లోనూ భగవద్విభూతి రాస్తోందిట. కలంలో సిరా ఏమిటంటే కాటుక కొండ పట్టుకొచ్చి సముద్రంలో కలిపితే వచ్చేదే. ఎప్పటికీ తరిగిపోని అంత సిరా, అరిగిపోని కల్పవృక్ష శాఖ కలంగా ఉండి రాస్తున్నా

భగవంతుడి గుణగణాలు రాయడానికి ఇవన్నీ సరిపోవట్లేదు. అదే అవ్యక్తం అంటే. అంటే మనం ఆయన్ని ఎంత వర్ణించినా ఇంకా పూర్తిగా తెలుసుకోనట్టే. దీన్నే ఇంతకుముందు వ్యాసాల్లో, రామకృష్ణ పరమహంస చెప్పిన కథలో తెల్సుకున్నాం.

ఆ తర్వాత ఒక్కొక్క అవతారం గురించి చెప్తూ వామనావతారం వచ్చేసరికి బలి గురించి చెప్తున్నాడు.

చ. బలి నిజమౌళి నవ్వటుని పాదసరోరుహ భవ్యతీర్థ ము
త్కలిక ధరించి, తన్నును జగత్త్రయమున్ హరికిచ్చి, కీర్తులన్
నిలిపె వసుంధరాస్థలిని నిర్జరలోక విభుత్వహానికిం
దలఁకక శుక్రు మాటల కుఁదారక భూరివదాన్యశీలుఁడై [2-151]

తనకున్నవన్నీ పోతాయని తెల్సినా సరే భగవంతుడి కాళ్ళు కడిగి ఆ నీళ్ళు నెత్తిమీద చల్లుకుని మొత్తం జగత్రయాన్ని కాదనకుండా దానమిచ్చాడు. తనకి హాని జరుగుతుందనీ, నూరు అశ్వమేధాలు తనచేత చేయించిన గురువుకు కోపం వస్తుందనీ తెల్సినా అవన్నీ పెడచెవిన పెట్టి సంతోషంగా దానం ఇచ్చాడు.

అసలు వామనావతారం ముందు కొంచెం భాగవతం చూద్దాం. శుక మహర్షి భాగవతం పరీక్షిత్తుకు చెప్తూ కథ కొనసాగిస్తున్నాడు కదా? అందులో ప్రతీ మహా యుగానికీ మనువులెవరు, వాళ్ళ క్రమం అదీ చెప్తున్నాడు.

క. జగతీశ! త్రికాలములనుఁ
బొగడొందు మనుప్రకారములు చెప్పఁబడెం;
దగఁ బదునలువురు మనువులుఁ
దెగ యుగములు వేయు నడవ దివ మజున కగున్. [8-429]

పధ్నాలుగు మనువులు మనని పాలిస్తూ ఉంటారు. మరి వీళ్లనెవరు ఉద్యోగాల్లో పెట్టేది? మనుషులు పుణ్యం చేసుకుంటే మనువైపోవచ్చా? అదే అడుగుతున్నాడు పరీక్షిత్తు.

ఆ. ఈ పదంబులందు నీ మను ప్రముఖుల
నెవ్వఁ దునుచు? వార లేమి కతన
నధిక విభవులైరి? హరి యేల జనియించె?
నెఱుఁగఁ బలుకు నాకు నిద్ధచరిత! [8-431]

వీళ్లనెవరు నియమిస్తారు? ఏవిధంగా వీళ్ళు మాములు వాళ్ళకన్నా అధికులయ్యారు? అసలు విష్ణువు అవతారాలెందుకెత్తుతున్నాడు అవన్నీ నాకు చెప్పు.

ఒకాయన ఋషీకేష్ వెళ్ళి శివానంద సరస్వతి గార్ని అడిగారుట "మీరు దేవుణ్ణి చూసారా?" అని. ఆయన సమాధానం ఏమిటంటే, "నేను దేవుణ్ణి తప్ప దేన్నీ చూడను. నాకు కనిపించే మనుషుల్లో, పురుగుల్లో, పశుపక్ష్యాదుల్లో, స్థావర జంగమమైన దేనిలోనైనా సరే నాకు భగవంతుడు తప్ప మరోటి

కనిపించదు." అదే కదా విశ్వరూప సందర్శనం అంటే? ఇదే శుకమహర్షి చెప్తున్నాడు, “హరి మయము విశ్వమంతయు, హరి విశ్వమయుడు సంశయము పనిలేదా ...” అనే విధంగా అన్నమాట.

సీ. మనువులు మునులును మనుసుతు లింద్రులు;
నమరులు హరి యాజ్ఞ నడఁగువారు
యాజ్ఞాదు లందఱు హరిపౌరుషాకృతు;
లా మనువులు దత్సహాయశక్తి
జగముల నడుపుదు రొగి నాల్గుయుగముల;
కడపటఁ గాల సంగ్రస్తమైన
నిగమచయంబును నిజతపోబలముల;
మరలఁ గాంతురు ఋషివరులు; దొంటి [8-433]

తే. పగిది ధర్మంబు నాలుగు పాదములను
గలిగి వర్తిల్లు; మనువులు గమల నేత్రు
నాజ్ఞఁ దిరుగుదు; రేలుదు రవని పతులు
జగతి భాగించి తమతమ సమయములను. [8-433.1]

సప్తర్షులు, మనువులు, ఇంద్రుడు, మిగతా అందరి దేవతలూ కూడా శ్రీ హరి ఆజ్ఞ చేత పరిపాలిస్తూ ఉంటారు. వీళ్ళందరికీ కూడ ఒకటే ఆధారం – శ్రీహరి. ధర్మాన్ని నాలుగుపాదాలమీద నడిపించడానికి వీళ్లందర్నీ విష్ణువే ఏర్పాటు చేస్తూ ఉంటాడు. ప్రపంచం ఈ విధంగా నడుస్తూ ఉంటుంది.

వ. మఱియుం బ్రాప్తులయిన వారల నింద్రపదంబులను, బహుప్రకారంబుల దేవపదంబులను, హరి ప్రతిష్ఠించుచుండు; వారలు విహిత కర్మంబుల జగత్త్రయంబునుం బరిపాలింతురు; లోకంబులు సువృష్టులై యుండు. [8-434]

ప్రాప్తులైన వారిని – అంటే ఆయా పదవులు సంపాదించడానికి తగిన పుణ్యం చేసుకున్నవాళ్లకి శ్రీహరి పదవులిస్తూ ఉంటాడు. ఆ ప్రకారంగా ప్రపంచంలో ధర్మం తప్పకుండా కాలం గడుస్తూ ఉంటుంది.

సీ. యోగీశరూపుఁడై యోగంబుఁ జూపుచు;
మౌని రూపమునఁ గర్మంబుఁ దాల్చు
సర్గంబు చేయుఁ బ్రజాపతి రూపుఁడై;
యింద్రుఁడై దైత్యుల నేపడంచు
జ్ఞానంబు నెఱిఁగించుఁ జతుర సిద్ధాకృతిఁ;
గాలరూపమునఁ బాకంబు చేయు
నానావిధములైన నామరూపంబులఁ;
గర్మలోచనులకుఁ గానఁబడఁడు [8-435]

ఆ. చనిన రూపములనుఁ జనురూపముల నింక
జనఁగనున్న రూపచయము నతఁడు
వివిధుఁడై యనేక వృత్తుల వెలిఁగించు
విష్ణుఁ డవ్యయుండు విమలచరిత! [8-435.1]

ఆ హరి ఇంకా ఎటువంటివాడంటే, కర్మ చేసేవాడూ, యోగం నేర్పేవాడూ, రాక్షసులని జయించే ఇంద్రుడూ, అనేకానేక వృత్తులన్నీ చేసేవాడూ ఆయనే, ఎందుకంటే ఆయన అవ్యయుడు (ఓం పూర్ణమదః పూర్ణమిదం పూర్ణాత్ పూర్ణముదచ్యతే, పూర్ణాస్య పూర్ణామాదాయ పూర్ణమేవావషిష్యతే – ఈశోపనిషత్). మామూలు కళ్ళకి కనబడేవాడు కాదు. అంటే వీళ్ళందర్నీ పదవుల్లో పెట్టినా వాళ్ళు కూడా తానే; ఒక్క ఆకృతి వేరు అంతే. అంటే భగవద్గీత చెప్పినట్టుగా స్థావర జంగమాలలో ఆయన లేకుండా నిలవ గలిగేది ఏమీ లేదు. (యచ్చాపి సర్వభూతానం బీజం తదహమర్జున, న తదస్తి వినాయస్యాత్ మయాభూతం చరాచరం. విభూతి యోగం 10.39) ధర్మానికి గ్లాని జరుగుతున్నప్పుడు ఆయన ఏదో విధంగా అవతరిస్తూ ఉంటాడు. దీని కోసం ఆయన ఆఖరికి చేయి చాచి దేహి అనడానికిక్కూడా వెనుకాడడు. అందుకే ఓసారి వామనుడిగా అవతారం ఎత్తి బలిని అడిగి ముల్లోకాలూ పుచ్చుకుని ఇంద్రుడికిచ్చాడు. పరీక్షిత్తుకి ఇక్కడో సందేహం వచ్చింది మనకొచ్చినట్టే. అదే అడుగుతున్నాడు శుకమహర్షిని.

మ. బ**లి** నంభోరుహ నేత్రుఁ డేమిటికినై పాదత్రయిన్ వేఁడె? ని
శ్చ**లు**ఁడున్ బూర్ణుఁడు లబ్ధకాముఁడు రమా సంపన్నుఁడై తాఁ బర
స్థ**లి**కిన్ దీనునిమాడ్కి నేల చనియెం? దప్పేమియున్ లేక ని
ష్క**లు**షున్ బంధన మేల చేసెను? వినం గౌతూహలం బయ్యెడిన్. [8-437]

ఏవిటేవిటీ, శ్రీహరి అవ్యయుండంటూనే వేరే వాళ్ళ దగ్గిర మూడు అడుగుల నేల కోసం చేయి ఎందుకు చాసాల్సి వచ్చింది? అన్నీ ఆయనే, అన్నీ తనవే అయినప్పుడు అసలు నువ్వూ నేనూ అనే "వేరు" అనిపించడం ఉండనప్పుడు చేయి సాచే పరిస్థితి ఎందుకొచ్చింది? విష్ణువు సాక్షాత్ లక్ష్మీదేవిని తన వక్షస్థలంలో ఉంచుకుని బికారిలాగా వెళ్ళి దేహీ అని ఎందుకనాల్సి వచ్చింది? పోనీ వెళ్ళాడనుకుందాం, బలి తప్పేమి లేక ఆతన్ని ఎందుకు బంధించాడు దానం తీసుకుని కూడా?

ఇదీ వామనావతారం ప్రారంభించే ముందు అసలు కథ. ఇక్కడ్నుంచి బలి ఎలా నూరు అశ్వమేధాలు చేసాడూ, తర్వాత ఏమైందీ అవన్నీ వస్తాయి. ఓ చిన్న విషయం చెప్పుకుని ఈ నెల వ్యాసం ముగిద్దాం. వివేకానందులు తండ్రి పోయేక నానా కష్టాలూ పడుతూ వీలున్నప్పుడు మాత్రం దక్షిణేశ్వరంలో ఉన్న గురువుగార్ని చూడ్డానికొచ్చేవారుట. అలాంటి రోజుల్లో ఓ సారి రామకృష్ణులతో అన్నారుట, "మీరు భగవంతుణ్ణి చూసాననీ ఆయన ఎటువంటి కోరిక అడిగినా తీరుస్తాడనీ చెప్తూ ఉంటారు.మీరు తల్చుకుంటే ఏదైనా చేయగలరు కదా, నేనూ మా కుటుంబం రోజూ తిండికి కూడా మాడుతున్నాం. నాకెందుకు మీరు సహాయం చేయరు?" రామకృష్ణుల సమాధానం, "నాయనా నీ కోసం నేను గడప గడపకీ ఎక్కి బిక్షాటన చేయగలనని నీకు తెలియదా?" టూకీగా చెప్పాలంటే ఇదే వామనావతారం అంతా చెప్పేది. నిజ భక్తుడికోసం భగవంతుడు బిక్ష ఎత్తడానికైనా సిద్ధంగా ఉంటాడు. అయితే మనం నిజ భక్తులమేనా అనేది తెలుసుకోవాల్సింది మనమే. చిన్న విషయం చెప్పుకుందాం దీని గురించి. శివానంద సరస్వతి గారితో ఒకాయన అన్నాడుట, "I want to find the perfect Guru" అని. తుపాకి గుండులా వచ్చిందిట సమాధానం, "Are you a perfect disciple?" అని. అదండి సంగతి.

వామనావతారంలో బలి గర్వం అణచడం (దానవోద్రేక స్థంభన), అదే సమయంలో బలి చక్రవర్తిచేసుకున్న నూరు అశ్వమేధాల పుణ్యం నష్ట పోకుండా చూడడం అవన్నీ ఓ ప్రణాళిక ప్రకారం జరిగినట్టూ మనకి చివర్లో తెలుస్తుంది. వామనావతారం మొత్తంగా చూస్తే శ్రీహరి గొప్పతనం ఏమి కనిపించదు కానీ బలి చక్రవర్తికి “ఇంతింతై వటుడింతయై..” అన్నట్టు ఆత్మ సాక్షాత్కారం కలగడం మనకి కనిపిస్తుంది. మొదట్లోనే చెప్పుకున్నట్టు ఇదే "ఆత్మార్థే పృధ్వీం త్యజేత్" అంటే. తపస్సు మొదలు పెట్టినప్పుడు భగవంతుడి మీద కుతూహలంతోనో, కోరికతోనో; తర్వాత మోక్షం కోసం, ఆ తర్వాత స్థితి మోక్ష సన్యాసం. అప్పుడు చివరగా కలిగేది బ్రహ్మ జ్ఞానం లేక సత్య సందర్శనం. ఆ సత్యం ఎటువంటిది?

అనేజదేకం మనసో జవీయో నైనద్దేవా
ఆప్నువన్ పూర్వమర్షత్
తద్ధావతో న్యానత్యేతి తిష్ఠ
త్తస్మిన్నపో మాతారిశ్వా దధాతి [ఈసావాస్యోపనిషత్ – 4]

అది మనస్సు కంటే వేగవంతమైనది. మనసుకన్నా ముందే వెళ్లగలదు. ఇంద్రియాలకు అందదు. స్థిరంగా ఉన్నా పరుగెత్తే అన్నింటికన్నా వేగవంతమైనది. సకల ప్రాణికోటి కార్యకలాపాలనీ భరించడానికి ప్రాణశక్తిని సమకూర్చేది.

తదేజతి తన్నేజతి తద్దూరే తద్వంతికే
తదన్తరస్య సర్వస్య తదు సర్వస్యాస్య బాహ్యతః [5]

ఆత్మ చలిస్తోంది, చలించదు. దూరంలో ఉంది, దగ్గిరకూడా ఉంది. లోపల ఉంది, బయటకూడా ఉంది. ప్రహ్లాదుడు తండ్రికి చెప్పినట్టే – “ఇందుగలడందులేడని సందేహము వలదు,” అని అన్నమాట. అలాగే భగవంతుడ్ని ఏ రూపంలో ధ్యానించినా చివరకి ఆయన ఒకడే. దీన్నే పోతన చెప్పింది.

క. హరిమయము విశ్వమంతయు
హరి విశ్వమయుండు సంశయము పనిలేదా
హరిమయముగాని ద్రవ్యము
పరమాణువు లేదు వంశపావన వింటే [2-17]

ఆత్మ గురించి ఈ పద్యానికి దీటుగా సరిపోయే శివానంద గారి అద్భుతమైన వ్యాఖ్య తో ఈ వ్యాసం ముగిద్దాం.
“You see a waterfall. The water flows continuously. If you take a photograph, you see the waterfall in the picture but there is no motion in the water in the picture. Motion is a mental creation. It is a trick of the mind and the eye. Motion is a relative term. Only the object appears to move. Motion is an illusion. Behind the objects that move, there is the absolutely motionless Atman. Where can this Brahman move when He is all pervading and infinite!”

పోతన భాగవతం ఇంటర్నెట్లో ఇక్కడ చూడవచ్చు: http://telugubhagavatam.org/

(కొనసాగింపు వచ్చే సంచికలో)